

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้กระแสความคิดการปะทะทางวัฒนธรรม (The Clash of Civilization) ของ Huntington (1996: 21-28) ที่กล่าวถึงการปะทะกันทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัฒนธรรมของ ตะวันตกและตะวันออกอันมีเหตุผลมาจากความแตกต่างหลากหลายของชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ประเพณี รวมไปถึงศาสนา ที่จะกลายเป็นชนวนของความขัดแย้งของมนุษยชาติทั่วโลก แนวคิด ดังกล่าวถือว่าสร้างสันติภาพและได้รับการยอมรับจากหลายฝ่ายว่าการปะทะกันระหว่าง วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อาจจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้มข้นในอนาคตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากเหตุการณ์ 11 กันยายน 2001 ซึ่งเป็นเหตุการณ์วินาศกรรมของการปล้นเครื่องบินใน สหรัฐอเมริกา โดยเครื่องบินพาณิชย์ได้ชนเข้ากับตึกเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ และ เพนตากอน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลายฝ่ายจะคิดว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั่วโลกนั้นเกิดมาจากเหตุผล ทางด้านความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา แต่ก็มีนักคิด หลายคนที่มีความเห็นตรงข้ามกับแนวคิดดังกล่าว คือ มีความเห็นว่า โลกความแตกต่าง หลากหลายทางชาติพันธุ์และศาสนาวัฒนธรรมนั้น มิใช่ปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง แต่การ ดำรงอยู่ของมวลมนุษยชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ต่างก็ดำรงอยู่กับความแตกต่าง หลากหลายนี้มาตลอดเวลา การเข้าใจว่าความแตกต่างหลากหลาย คือ การนำไปสู่ความ ขัดแย้งนั้นเป็นเพียงแนวความคิดที่ตื่นเขินเท่านั้น

นักคิดในกลุ่มนี้ที่สำคัญ คือ Edward Said ปัญญาชนชาวอเมริกันเชื้อสายปาเลสไตน์ ผู้ มุ่งเน้นความหลากหลาย และการประนีประนอมระหว่างวัฒนธรรม แทนที่การใช้กำลังเข้าปะทะ กัน ใจความสำคัญของความคิดของ Edward Said ที่เชื่อเชิญให้เห็นว่าการอยู่ร่วมและเข้าใจใน วัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นสิ่งที่ดีกว่าที่เราจะมุ่งจับผิดและโทษเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่ามาจากความ แตกต่างทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม เช่น

"ในโลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยอคติ และความคลางแคลงใจระหว่างศาสนาและเชื้อชาติ เป็นเรื่องน่าเศร้าที่ปัญญาชนและผู้นำทางความคิดส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในประเทศมหาอำนาจ ยัง เลือกที่จะแยกแยะและตอกย้ำ "ความแตกต่าง" ระหว่างวัฒนธรรม ที่บางส่วนถูกสร้างขึ้นโดยอคติ ในอดีต และชี้ว่านั่นเป็นที่มาของความขัดแย้งระดับชาติ แทนที่จะพยายามทำความเข้าใจต่อ

ความหลากหลาย ความมีชีวิตชีวาไม่หยุดนิ่ง และเสน่ห์ของแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งนับวันก็ยิ่งจะตีกรอบหรือให้นิยามยากขึ้นทุกที จากการผสมผสานของเชื้อชาติและวัฒนธรรมต่างๆ ในโลกที่แคบลง และมีพรมแดนระหว่างวัฒนธรรมที่เลือนรางลงเรื่อยๆ.....และผมอยากจะสรุปการบรรยายตรงนี้ว่า สิ่งที่เราได้เหตุผลที่สุดในแนวคิดเรื่องการปะทะระหว่างวัฒนธรรมและอารยธรรม คือ สมมุติฐานว่าแต่ละวัฒนธรรมหรืออารยธรรมอยู่อย่างเป็นอิสระจากกัน ทั้งๆ ที่เรามีหลักฐานท่วมท้นที่พิสูจน์ว่า โลกเราวันนี้เป็นโลกแห่งการผสมปนเป การอพยพย้ายถิ่นฐาน และการข้ามพรมแดนระหว่างกัน หนึ่งในวิกฤติที่กำลังเกิดขึ้นในฝรั่งเศส อังกฤษ และอเมริกา เกิดจากความสำนึกที่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก ว่าไม่มีวัฒนธรรมหรือสังคมใดๆ ที่บริสุทธิ์เป็นหนึ่งเดียว" (Edward Said, มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน. ออนไลน์, 2550)

ความคิดของ Edward Said ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงนัยยะสำคัญของพลวัตทางสังคมที่มีความเป็นไปในรูปแบบของการเชื่อมร้อยระหว่างวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในโลก ไม่ว่าจะในพื้นที่ใด

อย่างไรก็ตามแม้ว่าต่างก็เป็นที่ทราบดีว่าทุกพื้นที่ในโลกนี้เต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม และการดำรงอยู่ร่วมกันภายใต้ปัจจัยดังกล่าวก็มีมานานแสนนานแล้ว อีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวเร่งและผลักดันให้ความแตกต่างหลากหลายนี้กลายมาเป็นประเด็นที่เข้มข้นมากขึ้น คือ "โลกาภิวัตน์" ผลพวงของการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเทคโนโลยี และการคมนาคม ทำให้พื้นที่ของเวลาและและความห่างไกลของสถานที่ต่างๆ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการปะทะสังสรรค์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อีกต่อไป การเคลื่อนย้ายของผู้คนจากซีกโลกหนึ่งไปยังอีกซีกโลกหนึ่ง การย้ายถิ่น กลายเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการย้ายถิ่นของผู้คนจากประเทศกำลังพัฒนาสู่ประเทศพัฒนาแล้ว ดังนั้นปัจจุบันเราจึงได้เห็นภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เต็มไปด้วยชาวเม็กซิกัน ชาวเอเชีย หรือแม้กระทั่งกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาอิสลาม ฯลฯ นอกเหนือไปจากความเข้าใจแบบเดิมๆ ว่าพื้นที่ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีเพียงกลุ่มชาติพันธุ์ที่สำคัญคือ กลุ่มชาวยุโรป กับ กลุ่มอินเดียนแดง ด้วยเหตุผลดังนี้ โลกาภิวัตน์จึงเป็นสิ่งกระตุ้นให้คนที่มีความแตกต่างกันสามารถพบกันได้มากขึ้นกว่าแต่ก่อน การหลีกเลี่ยงไม่ให้มีการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย

ในส่วนของประเทศไทยนั้น ปฏิบัติการในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้มีใช้เรื่องที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด เพราะถ้าหากเราพิจารณาหวนกลับไปยังอดีต สมัยที่ยังไม่มีวาทกรรมเรื่องรัฐชาติและพรมแดนเข้ามาครอบงำความคิดนั้น การอาศัยอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ คือสิ่งที่เกิดขึ้นและมีพลวัตในตัวของมันเองอยู่ตลอดเวลา

รวมทั้งเมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ในปัจจุบัน หากจะทำการเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่รายล้อมแล้ว ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นมีความมั่งคั่งและสมบูรณ์พูนสุขมากกว่าประเทศเพื่อนบ้านในแถบกลุ่มแม่น้ำโขงอย่างมาก ดังนั้นจึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจที่จะมีผู้คนจากประเทศเหล่านั้นอพยพย้ายถิ่นเข้ามาเพื่อทำการประกอบอาชีพ หรือตั้งรกราก ด้วยความหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีกว่า จึงมีให้เห็นอย่างชินตาและดูเหมือนว่าจะกลายเป็นเรื่องปกติมากขึ้นทุกวัน แรงงานเหล่านี้เมื่ออพยพย้ายถิ่นเข้ามาแล้วก็ได้กระจายกันออกไปอยู่ตามพื้นที่ต่างๆของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ที่เป็นเมืองใหญ่และพื้นที่อุตสาหกรรม

"อำเภอแม่สอด" ถือเป็นเมืองชายแดนเมืองหนึ่งที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์ รวมทั้งยังเป็นเมืองชายแดนที่มีการอพยพพลั้งไหลเข้ามาอยู่อาศัยของชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก ประชากรหลายเชื้อชาติที่อพยพเข้ามาในเมืองนี้ มีทั้งที่เข้ามาโดยถูกกฎหมายและ "ลักลอบ" เข้ามาเป็น "ประชากรแฝง" เนื่องจากเมืองแม่สอดมีการอพยพเข้ามาทั้งของกลุ่มที่เข้ามาอาศัยอยู่ดั้งเดิมและถูกผสมกลมกลืนจนกลายเป็นชาวไทย ชนกลุ่มน้อยจากประเทศเพื่อนบ้าน ผู้ลี้ภัยของประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ในศูนย์อพยพ รวมทั้งแรงงานจากประเทศพม่าที่เข้ามาค้าแรงงานในตัวเมืองแม่สอด ดังนั้นจึงทำให้เมืองแม่สอดเป็นเมืองหนึ่งที่มีคุณสมบัติที่เรียกว่า "พหุสังคม"

แม้ว่าแม่สอดจะเป็นเมืองที่มีการอยู่ร่วมกันของผู้คนที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์อยู่หลายกลุ่ม เช่น ไทยเหนือ กะเหรี่ยง พม่า ไทยใหญ่ จีน และกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซิกข์ ฮินดู เป็นต้น (อนุรักษ์ พันธุ์รัตน์ บรรณาธิการ, 2541:67) แต่เมืองแม่สอดกลับยังคงดำรงอยู่ และมีพลวัตแบบก้าวไปข้างหน้าตามกาลเวลาและสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี โดยจะพบเห็นปัญหาหรือความขัดแย้งในเรื่องที่เกิดจากชาติพันธุ์ในแม่สอดน้อยมาก ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าแปลกใจว่าเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

แต่ถึงแม้ว่าภาพของการพัฒนาและการดำรงอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างหลากหลายในแม่สอดจะยังคงเป็นปกติและมีพลวัตต่อเนื่อง ปัจจุบันกลับพบว่าเมืองแม่สอดมีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาทำงานของแรงงานจากประเทศพม่า ซึ่งในปี พ.ศ.2547 อำเภอแม่สอด มีแรงงานต่างด้าวที่มาจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายทั้งสิ้น 22,285 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550) โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวพม่าที่นิยมเดินเข้ามาเพื่อเข้ามาหางานทำ หรือเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทยเนื่องจากเศรษฐกิจดีกว่า และไม่ถูกคุกคามจากปัญหาทางการเมือง รวมทั้งลักษณะทางภูมิศาสตร์เอื้ออำนวยต่อการเดินทาง เพราะมีเพียงแม่น้ำเมยที่เป็นพรมแดนทางธรรมชาติกั้น บางฤดูกาลน้ำสูงเพียงแค่หัวเข่า จึงทำให้ง่ายต่อการเดินข้ามแม่น้ำมาได้สบาย จากจำนวนดังกล่าวถือว่าเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบจากการคาดการณ์จำนวน

แรงงานจากประเทศพม่าที่เข้ามาในอำเภอแม่สอดของหลายฝ่าย นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาสถิติการเดินทางเข้า-ออกของแรงงานจากประเทศพม่าทางด้านตรวจคนเข้าเมืองแม่สอดแล้ว จะพบว่าแรงงานจากประเทศพม่าเหล่านี้เมื่อเข้าสู่ประเทศไทยแล้วมิได้เดินทางกลับไปยังประเทศพม่าถึงกว่าร้อยละ 10 ในแต่ละวัน (สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองประจำจุดตรวจสะพานมิตรภาพไทย-พม่า เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2550) สถิติดังกล่าวทำให้ทราบได้ว่าในอำเภอแม่สอดย่อมมีแรงงานจากประเทศพม่าเป็นจำนวนมากอาศัยอยู่และยังคงทวีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกวัน

ตารางที่ 1.1 สถิติการเดินทางผ่านเข้า-ออกราชอาณาจักร ประจำจุดตรวจสะพานมิตรภาพไทย-พม่า ประจำปี 2545 - 2549

ปี	ไทย	พม่า	
		ขาเข้า	ขาออก
2545	20,997	154,376	128,541
2546	24,007	630,450	463,684
2547	55,279	850,387	686,474
2548	36,116	822,030	763,212
2549	29,558	768,039	696,625

ที่มา : ด้านตรวจคนเข้าเมืองแม่สอด จังหวัดตาก (2550)

กรณีการหลั่งไหลเข้ามาของแรงงานจากประเทศพม่าเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการทำทลายการดำรงอยู่ของชาวแม่สอดเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ นอกจากปัญหาทางด้านความมั่นคง สาธารณสุข อาชญากรรม ฯลฯ แล้ว ในเรื่องของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในอำเภอแม่สอดกับแรงงานจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่ที่เข้ามา นั้นจะเป็นเช่นไร เนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในอำเภอแม่สอดนั้นถือเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยเกื้อหนุนให้เมืองแม่สอดยังเป็นเมืองสำคัญทางเศรษฐกิจ เมื่อแรงงานจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่นี้เข้ามา นั้น ชุมชนชาวแม่สอดย่อมต้องมีการจัดการหรือมีการสร้างวิธีการในการมีปฏิสัมพันธ์กับชาวพม่ากลุ่มใหม่ นี้ เนื่องจากแรงงานจากประเทศพม่าส่วนหนึ่งที่เข้ามาถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญทางเศรษฐกิจให้แก่อำเภอแม่สอดเป็นอย่างมาก

ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆบริเวณชายแดน: กรณีศึกษา ชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก นี้ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและน่าจะเกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันของชาวไทยบริเวณชายแดนที่ต้องมีการอาศัยและพึ่งพากับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอยู่ร่วมในชุมชนอยู่ตลอดเวลา การศึกษาครั้งนี้จะนำมาซึ่งแนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและการปรับตัวทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้น จากบทเรียน ตัวอย่าง และวิธีการที่เกิดขึ้นจริง ทั้งที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจและไม่ตั้งใจ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของทุกคนในชุมชนภายใต้สภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่สามารถคาดการณ์ได้ในปัจจุบันและอนาคต

1.2 คำถามวิจัย

การศึกษาเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์บริเวณชายแดน: กรณีศึกษา ชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัยที่จะใช้ในการศึกษาดังนี้

1. กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยร่วมกันในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีความเป็นมาและมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มต่อกันอย่างไร
2. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาอยู่ในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กลุ่มใหม่ มีการปรับตัวเพื่อตั้งถิ่นฐานหรือไม่ อย่างไร
3. ลักษณะของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นอย่างไร
4. กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีการแบ่งแยกทางสังคมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์หรือไม่ อย่างไรบ้าง

1.3 วัตถุประสงค์

การศึกษาเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์บริเวณชายแดน: กรณีศึกษา ชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่จะใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2. ศึกษาการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ย้ายถิ่นเพื่อตั้งถิ่นฐานกลุ่มใหม่ในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
3. วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการดำรงอยู่ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดนในชุมชนเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
4. วิเคราะห์การแบ่งแยกทางสังคมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในแง่เขตที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
5. เสนอแนะการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ที่ยอมรับซึ่งกันและกัน รวมทั้งส่งเสริมเกื้อหนุนการพึ่งพาอาศัยกัน

1.4 สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์บริเวณชายแดน: กรณีศึกษา ชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัยที่จะใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ย้ายถิ่นกลุ่มใหม่ที่เข้ามาอยู่ในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีการปรับตัวเพื่อตั้งถิ่นฐานโดยผ่านทาง การปรับตัวทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับคนในพื้นที่ปลายทาง การปรับตัวโดยการมีความสัมพันธ์ทางด้านองค์กรในถิ่นปลายทาง การปรับตัวทางเศรษฐกิจ และการปรับตัวทางด้านแบบแผนการใช้จ่าย
2. กลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด จังหวัดตาก มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกัน ในลักษณะของการแข่งขัน ร่วมมือ ชัดแย้ง สমানลักษณะ ผสมกลมกลืน
3. กลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด จังหวัดตาก มีการแบ่งแยกทางสังคม โดยการแบ่งแยกเขตที่อยู่อาศัย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ คือ

1.5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด จังหวัดตาก มีจำนวนทั้งสิ้น 20 ชุมชน โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกชุมชนที่มีการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆจำนวน 4 ชุมชน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ ชุมชนอิสลาม ชุมชนวัดหลวง ชุมชนสองแคว 1 และชุมชนบัวควง เนื่องจากทั้ง 4 ชุมชนดังกล่าวมีลักษณะที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษานั้นคือ ชุมชนอิสลาม เป็นชุมชนที่มีผู้อพยพจากพม่าที่นับถือศาสนาอิสลามเข้ามาอาศัยอยู่มากที่สุด ชุมชนวัดหลวง เป็นชุมชนเก่าแก่ ประชากรประกอบด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนา เช่น ไทยกลาง ไทยใหญ่ ไทยเหนือ ไทยอิสลาม พม่า กะเหรี่ยง ฯลฯ ส่วนชุมชนสองแคว 1 และชุมชนบัวควง เป็นชุมชนที่มีผู้อพยพชาวกะเหรี่ยงจากประเทศพม่าอพยพมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาสภาพพื้นฐานของชุมชนชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประวัติศาสตร์ความเป็นมา ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนชายแดนในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด จ.ตาก
2. ศึกษาการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ย้ายถิ่นเพื่อตั้งถิ่นฐานในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
3. ศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการดำรงอยู่ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ในชุมชนชายแดนในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด จ.ตาก
4. ศึกษาการแบ่งแยกทางสังคมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1.5.3 ขอบเขตด้านเวลา

ศึกษาปรากฏการณ์และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน (เริ่มศึกษาตั้งแต่มีการประกาศแต่งตั้งอำเภอแม่สอดเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดตากในปี พ.ศ.2441 จนกระทั่งปัจจุบัน)

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์บริเวณชายแดน: กรณีศึกษา ชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในครั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความพยายามที่จะศึกษาให้เห็นถึงรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนเขตเทศบาล

เมืองแม่สอด ซึ่งเป็นการทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เกิดเป็นรูปธรรม ดังนั้นบางสิ่งบางอย่างที่ผู้วิจัยต้องการศึกษานั้น ยังเป็นภาพที่เลือนลางและยากต่อการทำความเข้าใจของผู้อื่นที่ไม่เข้าใจบริบทที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ได้ อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำจำกัดความของคำที่สำคัญที่จะใช้ในการศึกษา ดังต่อไปนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึงกลุ่มคนที่มีภาษา วิถีชีวิต จารีตประเพณี ศาสนาคคล้ายคลึงกัน รวมทั้งอาจมีความสำนึกว่าเป็นคนที่มีสายโลหิตเดียวกัน และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางวัฒนธรรม (ศุภชัยมานุชวิทยาสรินธร, 2547:5) โดยการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในที่นี้จะไม่นับความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ตามที่รัฐชาติกำหนดหรือระบุให้ แต่จะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในความหมายที่เป็นกลุ่มคนที่มีความรู้สึกร่วมในลักษณะต่างๆที่ได้กล่าวไปแล้ว โดยกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญที่จะศึกษาและถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด คือ ไทยเหนือ (ไทยล้านนา) ไทยใหญ่ พม่า กะเหรี่ยง จีน และกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาอิสลาม ชิกซ์ ฮินดู เป็นต้น

ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติของมนุษย์ สังคมมนุษย์เกิดขึ้นได้เพราะบุคคลได้มีการติดต่อสัมพันธ์กัน มีการถ่ายทอดความคิดเห็น เลียนแบบ เชื้อพันธุ ต่อต้าน ต่อสู้แข่งขัน ปรับตัวและร่วมมือกัน ซึ่งเป็นไประหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคล กระบวนการต่างๆเหล่านี้มิได้เป็นสิ่งตายตัว หากแต่มีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงได้ เช่น เมื่อไม่สามารถแข่งขันให้ชนะได้ก็ยอมแพ้และให้ความร่วมมือกับอีกฝ่ายหนึ่งเสียหรือเมื่อไม่สามารถที่จะร่วมมือหรือไม่สามารถสมานฉันท์กันได้ก็ต้องเกิดความขัดแย้งกัน เป็นต้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาย่อมผูกพันต่อคนอื่นด้วยเสมอ การดำเนินชีวิตหรือกิจกรรมใดก็ตามภายในบุคคล กลุ่มคน แต่ละกลุ่ม ระหว่างกลุ่มคนต่างๆจะมีกระบวนการมากมายหลายกระบวนการ ได้แก่ การถ่ายทอดความคิดเห็น การขัดแย้ง การต่อสู้แข่งขัน ความร่วมมือ สมานลักษณะ ผสมกลมกลืน ฯลฯ กระบวนการเหล่านี้ เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (ชัยวุฒิ เจริญสุข, 2544:18)

การปรับตัว เป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เป็นการปรับตัวเพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมรอบตัวและแหล่งที่อยู่อาศัย เพื่อสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ การปรับตัวเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาเพื่อให้เกิดความสมดุลในชีวิต และมีลักษณะโครงสร้างสังคม (Social structure) เป็นแกนกลางที่ทำให้เกิดความสมดุลของชุมชน เมื่อโครงสร้างสังคมได้รับความกระทบกระเทือน คนในสังคมหรือชุมชนย่อมได้รับผลกระทบด้วย การปรับตัวของคนจึงเกิดขึ้น ซึ่งแต่ละคนจะมีแบบแผนการปรับตัวที่แตกต่างกัน

ไปตามลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม คือ ความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีปัจจัยหลายอย่างเป็นพื้นฐานในการปรับตัว เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะโครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรมเดิม ความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงาน องค์กรภายนอก รูปแบบความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก การปรับตัวของมนุษย์จะออกมาในลักษณะการปฏิบัติตาม ความขัดแย้ง หรือการสร้างระเบียบแบบแผนทางสังคมวัฒนธรรมใหม่ที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรม มีทั้งทางวัตถุและมีชีวิต การปรับตัวทางวัตถุ เช่น การปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต ส่วนด้านที่มีชีวิตคือ การปรับในด้านระบบความเชื่อ วิถีชีวิต และพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม การปรับตัวที่มีปัญหาเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมเดิม สำหรับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเพื่อตั้งถิ่นฐานจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะบุกเบิก ระยะเปลี่ยนผ่าน และระยะตั้งถิ่นฐาน ซึ่งกระบวนการปรับตัวและการตั้งถิ่นฐานดังกล่าวจะเป็นไปตามกระบวนการทางสังคมที่ค่อยๆ พัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่อยู่อาศัยหรือประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นของผู้ย้ายถิ่น

แรงงานจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่ หมายถึง แรงงานจากประเทศพม่าที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยโดยเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988 เป็นต้นไป โดยไม่กำหนดว่าจะเป็กลุ่มชาติพันธุ์ใด ซึ่งแรงงานจากประเทศพม่าเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเข้ามาประกอบอาชีพรับจ้างในสถานประกอบการ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม สถานประกอบการร้านค้า บ้านเรือน นอกจากนี้ รวมทั้งการวิจัยครั้งนี้ยังนับรวมผู้อพยพจากประเทศพม่าที่มีใช้แรงงาน เช่น การเข้ามาขอทาน การเข้ามาทำอาชีพเก็บของเก่า ฯลฯ และกลุ่มที่เป็นผู้ติดตามผู้ใช้แรงงานเข้ามา

การแบ่งแยกทางสังคม หมายถึง การกีดกัน แบ่งแยก บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่แตกต่างจากตนเอง หรือที่ตนไม่ต้องการ ออกไปจากกลุ่ม ชุมชน สังคม ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ โดยการเลือกปฏิบัติดังกล่าว อาจจะเป็นการแบ่งแยกพื้นที่เขตที่อยู่อาศัย แบ่งแยกกลุ่มหรือชุมชน ชุมชนที่ตนสังกัด เพศ ศาสนา เป็นต้น

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจลักษณะของการปรับตัวเพื่อตั้งถิ่นฐานของกลุ่มแรงงานผู้อพยพที่มาจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่
2. ทำให้เข้าใจลักษณะของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนชายแดนในเขตเทศบาล อ.แม่สอด จ. ตาก ที่เกิดขึ้นจริงทั้งในอดีตและปัจจุบัน
3. ทำให้เข้าใจถึงลักษณะของการแบ่งแยกทางสังคมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
4. ความรู้ที่ได้จะเป็นแนวทางให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการกำหนดนโยบาย และการดำเนินนโยบายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนบริเวณชายแดนต่างๆ ที่มีคุณลักษณะของการอยู่ร่วมกันของคนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์
5. ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมในเนื้อหาที่คล้ายคลึงหรือกรณีศึกษาอื่นๆต่อไป

1.8 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์บริเวณชายแดน: กรณีศึกษา ชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.8.1 การวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary) ที่มีอยู่แล้วเป็นหลัก โดยอาศัยแหล่งข้อมูลจาก เอกสารของข้าราชการที่ได้รับการยอมรับและเปิดเผย จากกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้อง รายงานการประชุมโดยเฉพาะเอกสารของหน่วยราชการในเขตอำเภอแม่สอด เช่น เอกสารของเทศบาลเมืองแม่สอด เอกสารของด่านตรวจคนเข้าเมืองแม่สอด เป็นต้น นอกจากนี้ในส่วนของการศึกษาเรื่องของแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ จะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา หนังสือ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เอกสารการประชุมสัมมนาทางวิชาการ รายงานการวิจัย ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ ข่าวสาร สื่อมวลชน นิตยสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลจากแหล่งอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

1.8.2 การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Study Research) โดยผู้วิจัยเข้าไปสำรวจและสังเกตชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด โดยภาพรวมเบื้องต้น เพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะภายนอกต่างๆของชุมชน รวมไปถึงเพื่อศึกษาบริบท และปรากฏการณ์ความเป็นไปต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม การดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนในชุมชน การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนซึ่งเกิดขึ้นในภาวะปกติที่ไม่มีการจัดงานประเพณี หรือกิจกรรมพิเศษใดๆเกิดขึ้น ทั้งนี้ได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก(In-depth Interview) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เพื่อให้ตรงกับเรื่องและวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งพยายามให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด โดยประเด็นที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์
ส่วนที่สอง	ประเด็นคำถามเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์และที่เกี่ยวข้องกับการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ของกลุ่มตัวอย่างชาติพันธุ์ที่ศึกษา
ส่วนที่สาม	ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวที่เกิดขึ้นของกลุ่มแรงงานจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชน
ส่วนที่สี่	ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการดำรงอยู่ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ <ul style="list-style-type: none"> - ทักษะคติที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชน - การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น งานประเพณี งานเทศกาล กิจกรรมทางราชการต่างๆ เป็นต้น
ส่วนที่ห้า	ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังและแนวทางที่ต้องการเสนอแนะต่อการอาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์บริเวณชายแดน: กรณีศึกษา ชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ โดยจำแนกออกเป็นกลุ่มต่างๆเพื่อความสอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ผู้อาวุโส/ผู้รู้ในชุมชน/ผู้นำ/ ของชุมชน เพื่อศึกษาถึงประวัติศาสตร์การก่อตั้งถิ่นฐานชุมชน รวมทั้งเพื่อศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานต่างๆของชุมชน

- ประธานชุมชนวัดหลวง
- ประธานชุมชนอิสลาม
- ประธานชุมชนสองแคว 1
- ประธานชุมชนบัวคูณ
- ประชาคมแม่สอด

2. ตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์สำคัญที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด เพื่อให้ทราบถึงการดำรงชีวิต ความคิดเห็น และทัศนคติ ต่อการอาศัยอยู่ร่วมกันกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด

- ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาอิสลาม 3 คน
- ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเหนือ 2 คน
- ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์จีน 3 คน
- ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่ 3 คน
- ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาคริสต์ 1 คน
- ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง 1 คน

3. ตัวแทนแรงงานอพยพจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลในการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาเป็นแรงงานในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด รวมไปถึงการดำรงชีวิต ความคิดเห็น และทัศนคติ ต่อการอาศัยอยู่ร่วมกันกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด คือ

- ตัวแทนแรงงานจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง 5 คน
- ตัวแทนแรงงานจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่ชาติพันธุ์พม่า 5 คน
- ตัวแทนแรงงานจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่ที่นับถือศาสนาอิสลาม 10 คน

4. เจ้าหน้าที่ทางราชการ โดยคัดเลือกเจ้าหน้าที่พนักงาน ส่วนราชการ ที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการมากที่สุด

- นายอำเภอแม่สอด
- เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองแม่สอด
- เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภอ.แม่สอด
- เจ้าหน้าที่ด้านตรวจคนเข้าเมืองแม่สอด

5. ตัวแทนจากองค์กรเอกชน หรือ องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรต่างๆที่ปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกันกับงานวิจัยชิ้นนี้ คือ

- เจ้าหน้าที่มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
- องค์กร Social Action for Women (SAW)

สำหรับอุปกรณ์ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย สมุดบันทึกงานสนาม เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป แผนที่

1.9 การวิเคราะห์ผลการศึกษา

ในการประมวลผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลตลอดเวลาที่อยู่ในชุมชนพื้นที่ศึกษา โดยประมวลข้อมูลจากเอกสารต่างๆ การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และการสนทนากลุ่ม นำมาจัดหมวดหมู่ให้เหมาะสม และเพื่อเป็นการตอบคำถามการวิจัยที่ตั้งไว้ ผ่านการหาคำตอบจากสมมติฐานชั่วคราวที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การศึกษาที่กำหนดไว้ในท้ายที่สุด

ในส่วนของ การสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลโดยจะใช้หลักอุปนัย ซึ่งเป็นวิธีการหาความรู้หรือข้อเท็จจริงโดยการอ้างเหตุผลจากการสังเกตข้อเท็จจริงย่อย ๆ นำไปสรุปเป็นข้อเท็จจริงใหม่

ผู้วิจัยได้แบ่งส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ คือ

ส่วนที่หนึ่ง ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ของเขตเทศบาลเมืองแม่สอดในเบื้องต้น เพื่อทราบพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาทั้งของเมืองแม่สอด และกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่สอดตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน (นับตั้งแต่การประกาศเมืองแม่สอด ให้เป็นอำเภอแม่สอด ปี พ.ศ.2441) นอกจากนี้ยังนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุเบื้องต้นของการอพยพหลังไหลเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่สอดของแรงงานจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่ที่เกิดจากสาเหตุและปรากฏการณ์ใดบ้าง โดยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร โดยใน ส่วนนี้จะใช้แนวความคิดว่าด้วยความเป็นเมืองชายแดนมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ส่วนที่สอง การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเพื่อตั้งถิ่นฐานว่าผู้อพยพซึ่งเป็นแรงงานจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีการปรับตัวอย่างไรบ้างเพื่อสามารถดำรงชีวิตในชุมชนร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นได้ รวมไปถึงการวิเคราะห์ว่าผู้อพยพเหล่านี้มีการปรับตัวเพื่อตั้งถิ่นฐาน โดยการสร้างเงื่อนไขใดที่เป็นส่วนสนับสนุน

ให้ตนสามารถตั้งถิ่นฐานในชุมชนได้บ้าง โดยส่วนนี้ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ส่วนที่สาม การแบ่งแยกทางสังคมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ว่ามีการแบ่งแยกทางสังคมอย่างไร และด้านใดบ้าง รวมถึงการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกทางสังคม นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ไปถึงการดำเนินชีวิตของแรงงานจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่ที่เข้ามาว่าพวกเขาจะมีการดำเนินชีวิตอย่างไรภายใต้ภาวะการณ์ของการแบ่งแยกทางสังคมดังกล่าว

ส่วนที่สี่ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการดำรงอยู่ที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่สอดดั้งเดิมกับกลุ่มแรงงานผู้อพยพจากประเทศพม่ากลุ่มใหม่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสังเกตและการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัยต่อบริบทของชุมชนที่ดำเนินการในแต่ละวันทั้งในเวลาที่ไม่มีปรากฏการณ์พิเศษ ที่กลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลเมืองแม่สอดใช้ในการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมาเป็นกรอบและแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนดังกล่าว

ส่วนที่ห้า สังเคราะห์และสรุปผลการวิเคราะห์ในภาพรวมของปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งหมด เพื่อนำมาสรุปและถอดเป็นรูปแบบปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด รวมไปถึงเพื่อเสนอแนะการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ที่ยอมรับซึ่งกันและกัน รวมทั้งส่งเสริมเกื้อหนุนการพึ่งพาอาศัยกัน